

Pomp nieuw leven in ons erfgoed

Honderden monumenten met ongekeerde schoonheid en gebruiksmogelijkheden staan te verkrotten

Sjoerd Betten

Architecten, ontwikkelaars en overheden moeten veel creatiever zijn in het herwaarderen van incourante monumenten.

De waarde van monumentale en leegstaande panden wordt vaak niet gezien of onderschat; de belemmeringen des te meer. Dat is een vreemde constatering, gezien de waarde die onze maatschappij hecht aan duurzaamheid en identiteit. Want onze identiteit, ons collectieve geheugen en onze investeringen zijn vastgelegd in deze gebouwen.

Onze monumenten vertellen een geschiedenis, ze brengen bij iedereen herinneringen naar boven. Juist daarom is het belangrijk incourante en leegstaande panden te hergebruiken en weer een nieuw leven te geven.

Monumentale panden die op dit moment staan te verkrotten, bieden ongekeerde schoonheid, sfeer en gebruiksmogelijkheden. Deze gebouwen zijn beeldbepalend voor een gebied en kunnen nieuwe maatschappelijke energie geven door een herbestemming. Hierdoor kan een monument dat nu niet zo veel waarde lijkt te hebben ingezet worden om de leefbaarheid van onze gebouwde omgeving te verbeteren.

Vaak wordt geroepen dat geld de beperking is om deze potentie daadwerkelijk te benutten. Integendeel. Met beperkte middelen kunnen vaak al transformaties plaatsvinden die het gebouw een tweede leven geven.

Hoe dat kan, toont de herbestemming van de voormalige tramwerkplaats in Winschoten. De zwaar vervallen, al drie decennia lang leegstaande loods zou plaatsmaken voor een parkeervoorziening. Op het laatste nipper-

tje is de loods gered en getransformeerd tot theater. Hierdoor heeft ook het in verval geraakte historische havengebied van Winschoten zijn levendigheid weer teruggekregen.

De hele transformatie kostte minder dan een half miljoen euro — juist door te denken in mogelijkheden in plaats van te denken in belemmeringen.

Verwarmingsapparatuur, deuren, meubilair, zelfs de toiletputten zijn hergebruikt. Deze waren afkomstig uit het oude theater dat gesloopt werd. Vrijwilligers heb-

ben de stoelen opnieuw bekleed.

Veel herbestemmingsinitiatieven stranden vaak al in de programmatische fase. Het lukt simpelweg niet een beoogd programma in te passen in een gebouw, of er kan überhaupt geen passende

Beperkte middelen maken transformaties al mogelijk die het gebouw een tweede leven geven

functie voor worden gevonden.

In de meeste gevallen gaat het als volgt: betrokkenen hebben een monument en vinden dat het een nieuwe functie moet krijgen. Er wordt te krampachtig een nieuw programma bij een bestaand monument gezocht, waardoor het in veel gevallen niet aansluit bij de lokale vraag — bijvoorbeeld de Blokhuispoort in Leeuwarden, waarvoor de Rijksoverheid momenteel investeerders zoekt.

Beter zou zijn dit zoekproces om te draaien.

Ontwikkelaars en initiatief-

nemers die een bepaalde huisvestingsvraag hebben, moeten meer om zich heen kijken naar leegstaande, al dan niet monumentale gebouwen, alvorens aan nieuwbouw te denken. In veel gevallen staat het gebouw, dat met een beetje creativiteit in een bijzondere huisvesting kan voorzien, gewoon even verderop.

Sjoerd Betten is projectarchitect bij KAW architecten en adviseurs en geeft les aan de academie van bouwkunst in Groningen.

